

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 6 marca 2024 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

Prezes SN Wiesław Kozielowicz (przewodniczący)

SSN Barbara Skoczowska (sprawozdawca)

ławnik SN Grzegorz Gołębiowski

Protokolant starszy inspektor sądowy Marta Brzezińska

przy udziale Pierwszego Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego prokuratora Mirosława Wachnika oraz obrońcy obwinionej – adw. I. W. w sprawie **J. L.** – byłej prokurator Prokuratury Rejonowej w K. obwinionej o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (t.j. Dz.U. 2011 r., poz. 270.1599) w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, na rozprawie w Izbie Odpowiedzialności Zawodowej w dniu 6 marca 2024 r., po rozpoznaniu odwołania obrońcy obwinionej od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 3 sierpnia 2023 r., sygn. akt [...]

I. na mocy art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 68 ust. 3 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze (t.j. Dz.U. 2011 r., poz. 270.1599) w zw. z art. 4 § 1 k. k umarza postępowanie dyscyplinarne wobec J. L. - byłej prokurator Prokuratury Rejonowej w K. o zarzucane jej przewinienie dyscyplinarne z art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 r. o prokuraturze;

II. kosztami postępowania dyscyplinarnego obciąża Skarb Państwa.

Barbara Skoczowska Wiesław Kozielowicz ławnik SN Grzegorz Gołębiowski

UZASADNIENIE

W toku postępowania dyscyplinarnego, była prokurator Prokuratury Rejonowej w K. J. L. została obwiniona o to, że wykonując czynności prokuratora związane z nadzorowaniem postępowań przygotowawczych w Prokuraturze Rejonowej w K., w okresie od września 2011 roku do sierpnia 2015 roku dopuściła się uchybień związanych z doprowadzeniem do długotrwałych okresów beczynności postępowania w 47 sprawach, to jest o popełnienie przewinienia dyscyplinarnego z art. 66 ust. 1 ustawy z dnia 20 czerwca 1985 roku o prokuraturze (powoływana dalej jako „ustawa z 1985 roku o prokuraturze”) w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z dnia 28 stycznia 2016 roku Prawo o prokuraturze (powoływanej dalej jako „ustawa z 2016 roku o prokuraturze”).

Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym, orzeczeniem z dnia 10 czerwca 2019 roku (sygn. akt [...]) uznał obwinioną J. L. za winną tego, że wykonując czynności prokuratora związane z nadzorowaniem postępowań przygotowawczych w Prokuraturze Rejonowej w K., w okresie od dnia 30 września 2011 roku do dnia 2 lipca 2015 roku dopuściła się uchybień związanych z doprowadzeniem do długotrwałej beczynności postępowania w 32 sprawach, kwalifikując ten czyn jako przewinienie służbowe z art. 66 ust. 1 ustawy z 1985 roku o prokuraturze w zw. z art. 4 § 1 kk w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 roku o prokuraturze i za to na podstawie art. 67 ust. 1 ustawy z 1985 roku o prokuraturze w zw. z art. 4 § 1 kk w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 roku o prokuraturze wymierzono jej karę upomnienia.

Nadto umorzono wobec obwinionej, na podstawie art. 414 § 1 k.p.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 roku o prokuraturze, postępowanie dyscyplinarne o to, że wykonując czynności prokuratora związane z nadzorowaniem postępowań przygotowawczych w Prokuraturze Rejonowej w Koszalinie, od dnia 30 września 2011 roku do dnia 6 sierpnia 2015 roku dopuściła się uchybień związanych z doprowadzeniem do długotrwałej beczynności postępowania w 15 sprawach (w treści przypisanego czynu zostały opisane szczegółowo uchybienia w każdej ze spraw, okresy, w których wystąpiły beczynności, jak również wskazano przepisy, które zostały w związku z tym naruszone), stanowiące przewinienie służbowe z art. 66 ust. 1 ustawy z 1985 roku o prokuraturze w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 roku o prokuraturze. Orzeczono także o kosztach postępowania.

Wyrokiem z dnia 14 sierpnia 2020 r. sygn. akt II DSI 67/19 Sąd Najwyższy Izba Dyscyplinarna rozpoznając odwołanie Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego od orzeczenia Sądu Dyscyplinarnego dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym z dnia 10 czerwca 2019 roku, sygn. akt [...] uchylił zaskarżone orzeczenie i sprawę przekazał Sądowi Dyscyplinarnemu dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym do ponownego rozpoznania wskazując, iż w sprawie zaistniała bezwzględna przyczyna odwoławcza określonej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Zdanie odrębne do powyższego orzeczenia złożył jeden z członków składu orzekającego wskazując, iż Sąd Najwyższy rozpoznając przedmiotową sprawę niezasadnie powołał się na zaistnienie sprawie bezwzględnej przyczyny odwoławczej określonej w

art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k., co w konsekwencji doprowadziło do uchylenia orzeczenia i przekazania sprawy do ponownego rozpoznania, mimo braku dostatecznie uzasadnionych ku temu podstaw.

Sąd Dyscyplinarny przy Prokuraturze Generalnym rozpoznając sprawę ponownie orzeczeniem z dnia 3 sierpnia 2023 r., sygn. akt [...] uznał obwinioną J. L. – byłego Prokuratora Prokuratury Rejonowej w K. za winną tego, że wykonując czynności prokuratora związane z nadzorowaniem postępowań przygotowawczych w Prokuraturze Rejonowej w K., w okresie od dnia 30 września 2011 roku do dnia 2 lipca 2015 roku dopuściła się uchybień związanych z doprowadzeniem do długotrwałej bezczynności postępowania w 47 sprawach (w treści orzeczenia zostały opisane szczegółowo uchybienia w każdej ze spraw i okresy, w których wystąpiły bezczynności, jak również wskazano przepisy, które w związku z tym zostały naruszone), kwalifikując ten czyn jako przewinienie służbowe z art. 66 ust. 1 ustawy z 1985 r. o prokuraturze w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. o prokuraturze i za to na podstawie art. 142 § 1 pkt. 2) ustawy z 2016 r. o prokuraturze wymierzył jej karę dyscyplinarną nagany. Orzeczono także o kosztach postępowania, którymi obciążono Skarb Państwa.

Odwołanie od powyższego orzeczenia złożyła obrońca obwinionej zaskarżając wskazane orzeczenie w całości, zarzucając:

I. wydanie wobec obwinionej orzeczenia o winie i karze, podczas gdy na dzień orzekania, tj. 3 sierpnia 2023 r. zaszła okoliczność wyłączająca postępowanie w postaci przedawnienia karalności przewinienia dyscyplinarnego, podczas gdy postępowanie to winno zostać umorzone na podstawie art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. o prokuraturze w zw. z art. 4 § 1 kk w zw. z art. 17 § 1 pkt 6 k.p.k. w zw. z art. 141 § 2 zdanie pierwsze ustawy z 2016 r. o prokuraturze,

II. błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść tego orzeczenia, polegający na błędnym ustaleniu czasu popełnienia przewinienia dyscyplinarnego - do dnia 6 sierpnia 2015 r., podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego dokonana w zgodzie z zasadami logiki prowadzi do wniosku, że przewinienie objęte zarzutami nie mogło być dokonane po dniu 21 lipca 2015 r., z uwagi na to, że obwiniona od dnia 22 lipca 2015 r. była niezdolna do pracy z powodu choroby, co potwierdza zwolnienie lekarskie, a tym samym nie miała prawa i możliwości wykonywać czynności służbowych.

III. wydanie orzeczenia w części dotyczącej okresu do 3 lipca 2014 r. pomimo to, że postępowanie dyscyplinarne co do tego samego czynu tej samej osoby zostało już prawomocnie zakończone, z uwagi na to, że obwiniona została już uprzednio uznana za winną popełnienia jednego deliktu dyscyplinarnego z art. 66 ust. 1 ustawy z 1985 r. o prokuraturze, popełnionego w okresie od 31 marca 2011 r. do 3 lipca 2014 r. orzeczeniem Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuratorze Generalnym z dnia 11 lutego 2015 r. sygn. akt [...], a więc niniejsze postępowanie nie powinno obejmować czasu popełnienia przewinienia służbowego za okres do dnia 3 lipca 2014 r., a w sytuacji objęcia tego okresu zarzutami winno zostać umorzone na podstawie art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. o prokuraturze w zw. z art. 17 § 1 pkt 7 k.p.k.

Stawiając powyższe zarzuty skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego orzeczenia i umorzenie postępowania. Jednocześnie, wobec uznania zasadności zastosowania przepisu art. 141 § 2 zdanie 2 ustawy z 2016 r. o prokuraturze, z ostrożności procesowej obrońca zarzuciła ponadto błąd w ustaleniach faktycznych przyjętych za podstawę orzeczenia, który miał wpływ na treść tego orzeczenia,

polegający na błędnym przyjęciu, że zwłoka w wykonywaniu ustalonych czynności procesowych ponad ustawowy termin przeprowadzenia postępowania przygotowawczego, sama w sobie świadczy, że obwiniona dopuściła się rażącej obrazę prawa, co doprowadziło do uznania obwinionej za winną popełnienia przewinienia służbowego, podczas gdy prawidłowa ocena materiału dowodowego dokonana w zgodzie z zasadami logiki i doświadczenia życiowego prowadzi do wniosku, że zachowanie obwinionej nie wyczerpywało znamion zarzuczonego jej przewinienia, gdyż obraza przepisów prawa jakiej dotyczą zarzuty jest obrazą tylko oczywistą. Przy czym stawiając ten zarzut, wniosła o uniewinnienie obwinionej. Jednocześnie wniosła o zasądzenie na rzecz obwinionej kosztów postępowania tytułem zwrotu wydatków poniesionych w związku z ustanowieniem obrońcy.

Sąd Najwyższy zważył co następuje.

Odwołanie obrońcy obwinionej okazało się zasadne.

Jak wynika z wniosku o wszczęcie postępowania dyscyplinarnego uruchamiającego postępowanie przed Sądem Dyscyplinarnym dla Prokuratorów, obwiniona J. L. wykonując czynności prokuratora związane

z nadzorowaniem postępowań przygotowawczych w Prokuraturze Rejonowej w K., w okresie od września 2011 roku do sierpnia 2015 roku dopuściła się uchybień związanych z doprowadzeniem do długotrwałych okresów bezczynności postępowania w 47 sprawach. Wniosek Zastępcy Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego o rozpoznanie sprawy dyscyplinarnej J. L. został złożony do Sądu Dyscyplinarnego przy Prokuraturze Generalnym Prokuratury Krajowej w Warszawie w dniu 20 stycznia 2018 r.

Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym w dniu 10 czerwca 2019 r. (sygn. akr [...]) wydał orzeczenie, które na skutek środka zaskarżenia wniesionego przez Zastępcę Rzecznika Dyscyplinarnego Prokuratora Generalnego dla [...] okręgu regionalnego, w dniu 14 sierpnia 2020 r. zostało uchylone przez Sąd Najwyższy i przekazane Sądowi Dyscyplinarnemu dla Prokuratorów przy Prokuratorze Generalnym do ponownego rozpoznania z uwagi na zaistnienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej wymienionej w art. 439 § 1 pkt 10 k.p.k.

Rozpatrując ponownie sprawę, Sąd Dyscyplinarny przy Prokuratorze Generalnym (sygn. akt [...]) orzeczeniem z dnia 3 sierpnia 2023 r. uznał obwinioną J. L. za winną popełnienia przewinienia służbowego polegającego na tym, że wykonując czynności prokuratora związane z nadzorowaniem postępowań przygotowawczych w Prokuraturze Rejonowej w K. w okresie od dnia 30 września 2011 roku do dnia 2 lipca 2015 roku dopuściła się uchybień związanych z doprowadzeniem do długotrwałej beczynności postępowania w 47 sprawach, kwalifikując ten czyn jako przewinienie służbowe z art. 66 ust. 1 ustawy z 1985 r. o prokuraturze w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. o prokuraturze i wymierzył jej karę nagany.

Uzasadniając powyższe Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów wskazał, iż co prawda do czynu obwinionej zastosowano przepisy prawa obowiązujące w chwili czynu (art. 66 ust. 1 ustawy z 1985 r. o prokuraturze), zgodnie z treścią odpowiednio stosowanego art. 4 § 1 k.k., albowiem były one względniejsze dla sprawcy w stosunku do przepisów obowiązujących w chwili orzekania (ustawy z 2016 r. o prokuraturze). Mimo powyższego, wymierzając obwinionej karę dyscyplinarną nagany

jako podstawę wskazał art. 142 § 1 pkt 2 ustawy z 2016 r. o prokuraturze wskazując, iż w tym przypadku nie zachodziła konieczność stosowania ustawy względniejszej, albowiem obydwie ustawy - z 1985 r. i z 2016 r. przewidywały taką karę dyscyplinarną.

Zauważyć na wstępie należy, że sposób rozstrzygnięcia w niniejszej sprawie zdeterminowało przyjęcie przez Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów, że pomimo uznania, że czyn obwinionej winien być oceniany według reguł określonych w przepisach obowiązujących w chwili jego popełnienia, tj. według ustawy z 1985 r. o prokuraturze, zdecydował o wymiarze kary według nowych zasad wprowadzonych przez obowiązującą obecnie ustawę z 2016 r. o prokuraturze pomijając jednocześnie przepisy obowiązujące uprzednio odnoszące się chociażby do najistotniejszej kwestii, jakim jest przedawnienie przewinienia dyscyplinarnego. Powinność ta wynika z dyspozycji art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. o prokuraturze, która obliguje do odpowiedniego stosowania w postępowaniu dyscyplinarnym, w sprawach w niej nieuregulowanych, części ogólnej ustawy z dnia 6 czerwca 1997 r. - Kodeks karny, z uwzględnieniem odrębności wynikających z charakteru postępowania dyscyplinarnego. Sformułowana w art. 4 § 1 k.k. zasada intertemporalna ma przecież odpowiednie zastosowanie w odniesieniu do kwestii przedawnienia przewinień dyscyplinarnych prokuratorów. Stanowisko takie zostało wyrażone już w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 listopada 2016 r., SDI 57/16) i Sąd Najwyższy, orzekając w niniejszej sprawie, je podziela.

Kontynuując, zgodnie z treścią art. 68 ust. 1 ustawy z 1985 r. o prokuraturze po upływie trzech lat od chwili czynu nie można wszcząć

postępowania dyscyplinarnego, a w razie wszczęcia ulega ono umorzeniu. Natomiast z treści art. 68 ust. 3 tej ustawy wynika, że w razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przed upływem terminu, o którym mowa w ust. 1, przedawnienie następuje z upływem pięciu lat od chwili popełnienia czynu. Jego odpowiednikiem na gruncie ustawy z 2016 r. o prokuraturze jest art. 141 § 1, który stanowi, że po upływie 5 lat od chwili czynu nie można wszcząć postępowania dyscyplinarnego, a w razie nieuprawnionego wszczęcia podlega ono umorzeniu. Z kolei z treści art. 141 § 2 wynika, że w razie wszczęcia postępowania dyscyplinarnego przed upływem terminu, o którym mowa w § 1, przedawnienie dyscyplinarne następuje z upływem 8 lat od chwili czynu. Pomimo przedawnienia, o którym mowa w zdaniu poprzednim, sąd dyscyplinarny orzeka o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, umarzając postępowanie w zakresie wymierzenia kary dyscyplinarnej, albo uniewinnia obwinionego prokuratora.

Rozwijając ten wątek trzeba jednak zauważyć, że w dniu ponownego orzekania Sądu Dyscyplinarnego dla Prokuratorów obowiązywały co do zasady przepisy ustawy z 2016 r. o prokuraturze, która weszła w życie 4 marca 2016 r. Zatem, Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów stanął przed wyborem, czy wydając orzeczenie powinien brać pod uwagę przepis ustawy „nowej” (obowiązującej w czasie orzekania), czy też „starej” (obowiązującej w czasie, w którym miał zostać popełniony delikt dyscyplinarny) jako ustawy względniejszej dla obwinionej. W uzasadnieniu orzeczenia tego sądu brak wyводу odnoszącego się do tej kwestii. Wobec powyższego nie sposób było stwierdzić, czy Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów rozpatrując sprawę ponownie przeoczył, że na gruncie ustawy „starej” nastąpiło

przedawnienie dyscyplinarne, czy też dostrzegł upływ terminu przedawnienia na gruncie tej ustawy, jednak uznał, że zobowiązany jest stosować się do regulacji ustawy „nowej”.

Rozważania na ten temat rozpocząć należy od wskazania, że przepisy wprowadzające ustawę z 2016 r., jak też regulacje tam zawarte (art. 141 § 2 zd. drugie) nie odnoszą się wprost do kwestii wydłużenia terminu przedawnienia deliktów dyscyplinarnych z 5 do 8 lat (art. 141) w stosunku do poprzedniego 5 letniego terminu wynikającego z art. 68 ustawy z 1985 r. o prokuraturze. Treść art. 141 § 2 zd. drugie stanowi jedynie, że *pomimo przedawnienia, o którym mowa w zdaniu poprzednim, sąd dyscyplinarny orzeka o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, umarzając postępowanie w zakresie wymierzenia kary dyscyplinarnej, albo uniewinnia obwinionego prokuratora.*

Odmiennie, kwestia ta w odniesieniu do sędziów została uregulowana wprost w uchwalonej 4 listopada 2016 r. ustawie m.in. zmieniającej ustawę z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (nr druku 851) – powoływana dalej jako „u.s.p.” Ustawa nowelizująca wydłużała uregulowany w art. 108 u.s.p. termin przedawnienia dyscyplinarnego deliktów sędziowskich. We wskazanej wyżej noweli zamieszczono art. 10 mający następujące brzmienie: *Do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy o przedawnieniu w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, chyba że termin przedawnienia już upłynął.*

Zasadnicza kwestia sprowadza się zatem do określenia charakteru prawnego regulacji o przedawnieniu dyscyplinarnym, a więc do ustalenia, czy jest to norma o charakterze

materialnoprawnym/materialnoprocesowym, czy też stricte procesowym, która ma kluczowe znaczenie do ustalenia, czy na gruncie niniejszej sprawy doszło, czy też nie do przedawnienia przewinienia dyscyplinarnego. Gdyby uznać, że jest to norma o charakterze procesowym (to w przypadku braku odmiennej regulacji w ustawie z 2016 r. przepisy wprowadzające ustawę Prawo o prokuraturze) należałoby przyjąć regułę bezpośredniego stosowania przepisów ustawy nowej (tzw. reguła „chwytania w locie”). Ta reguła jest w odniesieniu do przepisów procesowych swego rodzaju metazasadą intertemporalną nakazującą przyjąć, że ustawa nowa jest lepszym, a przynajmniej powinna być lepszym odbiciem aktualnych stosunków prawnych, bardziej dostosowanym do bieżącego stanu prawnego, która stanowi wyraz woli ustawodawcy, powziętej później aniżeli wola ustawodawcy, mocą której wydano poprzedni akt normatywny. Reguła ta ma moc obowiązującą nawet wtedy, gdy nie została wprost zapisana w ustawie (zob. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 2 listopada 2016 r., sygn. SDI 57/16 czy uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 29 listopada 2016 r., I KZP 10/16; H. Paluszkiewicz, Studia z zakresu problematyki intertemporalnej w prawie karnym procesowym, Warszawa 2016, s. 3, 15, 19).

Wobec powyższego, aby można było w ogóle mówić o możliwości stosowania ustawy „starej” muszą za tym przemawiać wyraźnie określone względy znajdujące wyraz w przepisach poddanych wykładni (por. uzasadnienie uchwały Trybunału Konstytucyjnego z 16.06.1993 r., W 4/93, OTK 1993/2/45 oraz uzasadnienie orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego z 31.01.1996 r., K 9/95, OTK 1996/1/2).

Przepisem takim jest art. 4 § 1 k.k., który poprzez odesłanie z art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. o prokuraturze ma odpowiednie zastosowanie do postępowania dyscyplinarnego (przepis ten wszedł w życie 4 marca 2016 r., a więc obowiązywał w dacie ponownego orzekania przez Sąd Dyscyplinarny). Kontynuując, treść art. 4 § 1 k.k. stanowi, że *jeżeli w czasie orzekania obowiązuje ustawa inna niż w czasie popełnienia przestępstwa, stosuje się ustawę nową, jednakże należy stosować ustawę obowiązującą poprzednio, jeżeli jest względniejsza dla sprawcy*. Przepis ten, w odniesieniu do charakteru prawnego instytucji przedawnienia, niejako ukierunkowuje tą kwestię wskazując, że skoro należy stosować ustawę „starą” gdy jest ona względniejsza to regulacje zawarte w treści art. 68 ustawy z 1985 r. o prokuraturze i odpowiednio w treści art. 141 ustawy z 2016 r. o prokuraturze mają materialnoprawny lub przynajmniej mieszany (materialnoprawno – procesowy) charakter, wynikający z ich brzmienia. Przedawnienie w prawie karnym jest przecież instytucją przede wszystkim materialnoprawną (K. Marszał, Przedawnienie..., s. 88; K. Buchała, Z. Ćwiąkalski, M. Szewczyk, A. Zoll, Komentarz do kodeksu karnego, wyd. II, Warszawa 1994, s. 484; uzasadnienie postanowienia Sądu Najwyższego z 18 grudnia 2000, III KKN 429/98, OSNKW 2001/3-4/20). Stanowisko to pozostaje w pełni aktualne także w odniesieniu do sfery przedawnienia dyscyplinarnego (zob. W. Kozielowicz, Odpowiedzialność dyscyplinarna sędziów, prokuratorów, adwokatów, radców prawnych, notariuszy, Warszawa 2016, s. 59). Sąd Najwyższy ma na względzie, że przedawnienie stanowi również przeszkodę procesową, skutkującą odmową wszczęcia lub umorzeniem postępowania dyscyplinarnego (zob. jednak szczególne uregulowanie art. 141 § 2 in fine ustawy z 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze). Przeszkoda ta nie ma jednak charakteru

pierwotnego, lecz cechuje ją wtórność w stosunku do tego, co jest istotą instytucji przedawnienia jaką jest uchylenie karalności przewinienia dyscyplinarnego.

Przedawnienie w prawie karnym (odpowiednio dyscyplinarnym) nie jest chronione gwarancyjną regulacją art. 42 ust. 1 Konstytucji („odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto dopuścił się czynu zabronionego pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia”), który to przepis statuuje zasadę *nullum crimen sine lege*. Zasadę tę należy postrzegać jako pewien aspekt (szczególne ujęcie) szerszej zasady *lex retro non agit*. Z zasady *nullum crimen sine lege* wyprowadzić należy następujące gwarancje: czyn zagrożony karą oraz sama kara muszą być wyznaczone bezpośrednio przez ustawę; nie jest dopuszczalne, by ustawa upoważniała do unormowania tych spraw aktem niższej rangi, a tym bardziej, by akt tego rodzaju unormował je samoistnie; ustawa musi obowiązywać w momencie popełnienia czynu, a sam czyn zakazany powinien zostać określony przez ustawodawcę w sposób dostatecznie precyzyjny. Jak wynika z powyższego wyliczenia, przedawnienie - rozumiane jako stan - który ma nastąpić w przyszłości, nie wchodzi w zakres dyspozycji art. 42 ust. 1 Konstytucji. W świetle art. 42 ust. 1 ustawy zasadniczej nie można mówić o „konstytucyjnym prawie do przedawnienia” lub choćby ekspektatywie takiego prawa (zob. też postanowienie Sądu Najwyższego z 2 lipca 2002 r., II KK 143/02; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 25 maja 2004 r., SK 44/03; wyrok Trybunału Konstytucyjnego z 13 października 2009 r., P 4/08; W. Wróbel, *Zmiana normatywna...*, s. 534; Komentarz do art. 15 przepisów wprowadzających kodeks karny z 1997 r., *Lex el.*, teza 4). Fakt nierozciągania się dyspozycji art. 42 ust. 1 Konstytucji na instytucję

przedawnienia nie oznacza jednak, że instytucja ta nie podlega oddziaływaniu art. 4 § 1 k.k. Przedawnienie, co oczywiste, wiąże się przecież z orzekaniem o przestępstwie (odpowiednio delikcie dyscyplinarnym) i sankcją za jego popełnienie, warunkując przypisanie winy i wymierzenie kary. W tym sensie instytucja przedawnienia stanowi element ustawy karnej objętej zakresem zastosowania art. 4 § 1 k.k.

Jak już wcześniej zasygnalizowano, w ustawie z 28 stycznia 2016 r. o prokuraturze oraz w przepisach ją wprowadzających nie zamieszczono odpowiednika art. 10 uchwalonej 4 listopada 2016 r. przez Sejm ustawy zmieniającej m.in. ustawę z 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (*Do czynów popełnionych przed dniem wejścia w życie niniejszej ustawy stosuje się przepisy o przedawnieniu w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, chyba że termin przedawnienia już upłynął*). Wskazując w art. art. 141 § 2 zd. drugie, że pomimo przedawnienia, o którym mowa w zdaniu poprzednim, sąd dyscyplinarny orzeka o popełnieniu przewinienia dyscyplinarnego, umarzając postępowanie w zakresie wymierzenia kary dyscyplinarnej, albo uniewinnia obwinionego prokuratora. Takie uregulowanie nie oznacza wyłączenia, na gruncie odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów, odpowiedniego zastosowania art. 4 § 1 k.k. z uwagi na określone w treści art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. Prawo o prokuraturze uregulowanie odnoszące się do „odrębności wynikającej z charakteru postępowania dyscyplinarnego”. Postępowanie dyscyplinarne ma charakter represyjny. Odpowiedzialność dyscyplinarna oraz procedowanie w jej przedmiocie różni się od odpowiedzialności stricte karnej oraz postępowania karnego jedynie naturą czynów nagannych kwalifikowanych jako delikty dyscyplinarne oraz tym, że postępowanie dyscyplinarne nie jest

wymiarem sprawiedliwości w rozumieniu art. 175 ust. 1 ustawy zasadniczej. Wobec tego, szeroko (odpowiednio) stosować należy w obszarze odpowiedzialności dyscyplinarnej te gwarancje (konstytucyjne, ustawowe), które charakterystyczne są dla prawa i postępowania karnego. Trafnie więc ustawodawca w art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. o prokuraturze przewidział odpowiednie stosowanie w postępowaniu dyscyplinarnym nie tylko regulacji k.p.k., ale także części ogólnej kodeksu karnego, w tym właśnie art. 4 § 1 k.k.

Na zakończenie tych rozważań należy podkreślić, że zasada intertemporalna sformułowana w art. 4 § 1 kodeksu karnego znajduje, na mocy art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. Prawo o prokuraturze odpowiednie zastosowanie w odniesieniu do kwestii przedawnienia przewinień dyscyplinarnych prokuratorów. Nie ulega zatem jakiegokolwiek wątpliwości, że zawarte w art. 68 ustawy z 1985 r. o prokuraturze unormowanie dotyczące przedawnienia dyscyplinarnego (5 lat) było dla obwinionej względniejsze niż to zawarte w art. 141 obowiązującej obecnie ustawy z 2016 r. o prokuraturze (8 lat) i to właśnie przez pryzmat tej ustawy, winna być rozważana kwestia odpowiedzialności dyscyplinarnej obwinionej.

Na marginesie wskazać należy, że ustawodawca posiada znaczną swobodę w kształtowaniu treści prawa, w tym określaniu czasowego zakresu zastosowania nowych okresów przedawnienia, tj. ograniczyć nakaz stosowania ustawy względniejszej i stosowania wyłącznie ustawy nowej. Uczynić to może jednak tylko na mocy ustawy. W przeciwnym razie obowiązywać będzie domniemanie rozstrzygania kolizji ustaw w myśl zasady wyrażonej w art. 4 § 1 kodeksu karnego (zob. też A. Zoll (red.), Kodeks karny - część ogólna. Komentarz, tom I, teza 27a do art. 4).

Tak więc, Sąd Dyscyplinarny dla Prokuratorów rozpatrując w dniu 3 sierpnia 2023 r. niniejszą sprawę winien uwzględnić fakt, że stan przedawnienia przewinienia dyscyplinarnego zarzuconego obwinionej zaktualizował się (nastąpił z upływ 5 – letniego terminu, o którym stanowił art. 68 ust. 3 ustawy z 1985 r. o prokuraturze w zw. z art. 4 § 1 k.k. w zw. z art. 171 pkt 1 ustawy z 2016 r. o prokuraturze), a więc umorzyć postępowanie.

W związku z powyższym rozstrzygnięciem kosztami postępowania dyscyplinarnego Sąd Najwyższy obciążył Skarb Państwa.

[M. T.]

[ms]